

# Felvidéki Híradó.

KÖZMŰVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, IPAR-, KERESKEDELMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

**Előfizetési árak:**

Égész évre . . . . .	4 frt
Fél évre . . . . .	2
Negyed évre . . . . .	1

Feladvós szerkesztő: **Fehér János.** Főmunkatárs: **Révész Lajos.**  
 Kiadóhivatal: a turóc-szt.-mártoni „Magyar Nyomda”.  
 A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségbe, hirdetések és előfizetések a kiadóhivatalra címezve Turóc-Szt.-Mártonba küldendők

Magánhirdetések legutányosabban, árszabály szerint  
 Hivatalos hirdetések díja: 100 szög 2 frt. ezentúl minden megkezdett szaz szonál 50 krral több.  
 Lapunk számára hirdetések előadja: „Reuter Újságírás” és „Magyar Nyomda” hirdetés irókja Budapest, Grassano-utca 1. szám.

## Előfizetési felhívás!

Tisztelettel kérjük azon t. előfizetőket, kiknek előfizetésük e hó végével lejár, szíveskedjenek ez irányban mielőbb intézkedni.

Azon t. előfizetőinket, kik előfizetéseikkel hátralékban vannak, ezúttal is tisztelettel kérjük, hogy határlékaikat kiadóhivatalunkba mielőbb eljuttatni szíveskedjenek.

A „Felvidéki Híradó” előfizetési ára:

Égész évre . . . . .	4 frt
Fél évre . . . . .	2

A „Felvidéki Híradó” kiadóhivatala.

## Egy modern elv.

Még a levegő is többféle elem keveréke. Tiszta oxigén nem való szervezetünknek: élni nem tudnánk benne.

Lehet az ember meggyőződésből vagy szédülésre hajló, gyenge természete miatt hűsleges vízivő, de a társadalommal igen egészséges, okos törvényeivel jónne ellenkezésbe akár hányszor, ha egy ital bort nem őrítene.

A legvérmesebb politikusnak is be kell érnie azzal, hogy kedvelt napilapja hetenként egy nem politikai vezércikket is hoz. A legkülönbözőbb olvasónak viszont el kell ismernie, hogy nemcsak szórakoztató elbeszélések érik meg az olvasásukra szánt időt. És nincs az az **amateur festménygyűjtő**, a ki ért a művészethez és a mellett ne gyönyörködne egy becses metszetben; viszont egészen nevétségessé teszi magát az a zenész, a ki, ha csak a cimbalom virtuózja is, azt állítja, hogy Wagner zenéjében nem érzi át, nem ismeri fel a szépet, a felségeset.

Vége is emberek közt élünk és emberi alkotások közt. Az állam, sajnos, gépezetének összes tényezőit merő gépeknek tekintik, ember-voltukat, szükségleteiket szinte figyelmen kívül hagyja; ez sem maradhat így, mert az állam sem öncél: emberi alkotás, a melyen javítani, — keret, a melyet tágítani lehet. Sőt ez nagyton szép életelő is volna; ha a legmagasabb értelmiségnek humanitárius nagy tömege nem veszi kezébe kivívását: féltő, hogy hivatlan elemek,

brutális eszközökkel fognak hozzá, — oly elemek, a melyeket azonos szenvedések kölcsönös részvétre gerjesztenek.

Ezt a kölcsönösséget nélkülözzük legjobban, legfájdalmasabban. Nemzetek, nemzetiségek, felekezetek, néposztályok, pártok, intézetek, cégek, egyesek, úgy szoktak gondolkozni: »Ki nincs velünk, az ellenünk;« feltik a lelküket és minden érdeküket egymástól; elzárkóznak minden módon, egymást kijátszani, megelőzni akarják — gyakran nyereség kilátása nélkül, rendesen a maguk nemesebb erkölcsi tartalmának rovására. Mintha nem volna kimondva, mintha legjobbjainknak nem volna elméjébe vésvé a művelődés nagy vezetészméje, s mintha nem azokat az egyéneket tartanók ünneplésre legméltóbbaknak, legnagyobbaknak, a kik elől viszik a művelődés, a tökéletesedés fátylját. Mintha a műveltség virága az az ököllé előre nyomulás, és az az anyagias érdekhajászat volna, a melyek épen a mi korunk leggyakoribb jelenségei.

A ma uralkodó (bár elburkolto) ökölyjognak nem csekélyebb a végkövetkeztelése, mint a versengésben résztvevő ellenfelek elejtése. Az élet ma minden téren: harc, életere-halálra. A formái ugyan a civilizáció szülőltői; de a lényeg: visszatartó, természetellenes testvérharc; a vég előbb-utóbb: testvérgyilkosság. Nem akarunk a politikai térről hozni példát. De telán mindenki emlékszik arra, milyen óriási bukásba rántotta magával a párisi Bontoux bankház egy évtizeddel ezelőtt a maga összes, roppant számú üzlelteleit, csak azért, mert a Rothschild-ház biztosítani akarta a maga egyeduralmát. És, hogy a mindennapi életre hivatkozunk, mindenki látja maga körül azt az eszeveszett hajszát, a mire egyes családok adják magukat a fényűzés, öltözködés terén, csupán azért, hogy valamely sarjadékuk valami fényesebb nevet kapcsolhasson a magáéhoz; hogy hány szív szakad meg bele? az nekik tökéletesen mellékes. Egyetemi katedrákon, politikai vezércikkekben hányszor hallunk homlokegyenest azzal ellenkező elveket, a mit valaki más hangoztat. Történik pedig ez nem meggyőződés-

ből, hanem kizárólag annak a valakinek elbuktatása végett, mintha ezzel aztán meg volna mentve a haza udve.

Az a szeretetlenségéből folyó ádáz harc, a melyet főnnebb említettünk, a türelmetlenségnek egyszerűen kegyetlenségig fokozott válfaja. Ezt a türelmetlenséget az egészséges társadalomban nem szabad eltűrni. A vallások, fajok, ipar- és üzletágak, tudományos és művészeti tanok ellen fölfegyverkezett türelmetlenséget ki kell irtani a világból. Ha ez az ideális kor valamikor elérkezend, ekkor az egész társadalom, béken, nyugodtan, bízást átengedheti magát az idő érlelő, fejlesztő hatalmának; akkor dolgozhatik nemesebb céljairt és elérhet nagyszerű eredményeket azzal az erővel, a mely ma le van kötve az osztály- és érdekharc ezernyi apró csatározásában.

Mennyi ilyen erő vesztelt már kárba! Mennyi haszon nélküli küzelemben vett részt és beszámoltak csak a mi nemzetünk is! Megbocsáthatónak tartjuk a tudásra való kiállást ott, a hol az existencia áll kockán, a hol a mindennapi kenyeret nem lehet a sorstól másképen kicsikarni, mint küzelem árán. De ha az ember legjobb erőt azért teszi kockára, hogy csekély, vagy épen alacsony érdekeknek áldozzon vele: azzal önmagát alacsonyítja le; rákényszeríti a nemesebb célokért küzdőket, hogy ezektől elvonják erejüket és a vele való viaskodásra fordítsák.

Az egyetlen elv, a melyet az egész vonalon mindnyájunknak diadalra kellene vezetnünk egy akaratlalt: belenyugodni abba, hogy a légkörnek nem csupán oxigénből kell állania, hogy Rómába nemcsak egyetlen út vezet, hogy a tudomány igazságait, a természet rejteit erőt, a művészi ideálók egy-egy újabb szépségét más úton is fel szabad fedezni. Hiszen Kolumbuszt ha útja 5—6000 kilométernyivel messzebb vitte volna is, úgyis elérte volna Amerikát. A küzdés az ember sorsa; tegyük széppé, tegyük kizárólag hasznossá, de ne egymás ellen küzdjünk, hanem egymásért. Boldogulni csak így fogunk mindannyian.

## A „FELVIDÉKI HIRADÓ” TÁRGÁJA.

### Két felvonás egyben.

Csengetnek »Othello« IV. felvonásához. A kisvárosi község, a mint a színházat övező park holdfényes ösvényein sétált, a csengő éles szavára abba hagyja nevetgélő, evődő társalkodását. Komoly arcot ölt és gyors léptekkel tart a csarnok felé. Az eszmecsere ismét az előadásra fordul.

— Igazi művész ez a Csornai, kár volna, ha egyetlen szavát is elmulasztanók — szól egy fiatal legényke, amint diák barátjával diadalmasan kiküzd magának a tolongásban az elsőséget.  
 — Talán Csornainé kezd a jelenetet — felel a másik, s arcan ott ragyog az ideális diákszerelmé boldogsága, a mi nem gátolja a prózai könyök-munkában.

— Édes Dezdémonám — suttogja menyasszonyának a csinosbajszú, de himlöhelyes Csefalvi, — a te Othellód sohse tudna ilyen furios lenni.

— Igazán mondom öcsém, — recseggett egy parlagi öreg úr, — nem bántam meg, hogy elhoztal, ilyen nagyszerűen még Budapestem se játszanak.

Fűh! — és a kalapját levéve, megtöröli a homlokán dagadó ereit. Látszik hogy tűzbe hozta a megkapó játék.

— Te, — szól meg egy szelid, méla csengésű hang, — én szinte félek ma ettől a Csornaitól. Barcsak ne az első sorban ülnék! a hátam előre borsózik. Ne is maradjunk majd az utolsó felvonásra.

— Hallja Sándor, — kacérokodik egy gömbölyű menyecske, — maga ugyan elmelet a hidegvérével. Maga még csak nem is felti az embert. Jó lesz, ha tanul Othellótól, azaz hogy Csornaitól!

— Csakhogy nassad büszkéd, hogysen féltenem kellene — bókolt a férfi. — És erre én vagyok büszke. Szegény Csornai pedig alighanem későn kelt fel hozzá, ott már elhagydta a felteni valót szent Dá —

— Szt, pssz! — sziszegett a nézőtér átszellemültebb része: nyilván szentségtörés számba vette, hogy a függöny felszállta előtt nem halottú csendben lesték a legnagyobb költő szavait. Joggal; mert nemcsak hogy a középiskolai tanároktól hallottak, hanem Vizsai szinigazgató jeles társulatától lathattak is, mennyi életigazság, az emberi léleknek milyen bámulatos ismerése van letéve egy-egy hírnves szimfóniában. A ma játszott »Othello« meg épen nagy szenzáció volt: a hősszerelmesnek, a szépetehetségű, deli és galléros Csornainak híres szerepe, a melyet még itt nem is játszott. Pikáns körülmény, hogy a színpadi hős és hősnő az életben is férj és feleség voltak: néhány hét óta Csornainé olyan igazi velencei szépség, királynői termettel, büszke és mégis szelid arccal, az ember szinte félté gondol arra, hogy a megközelíthetetlenek

látzó nőnek az alakoskodás a kenere. . . A férfivilág épen úgy rajongott érte, mint a nők Csornait.

— Ezek megtaláltak egymást, mondta mindenki, ha az általános szeretet szép pár koronfogva, délcégen végigsétált a csinos fútcán. Csornai hevesvérti és nem csupán szívalanggal égő természet volt; szenvedélyessége ravallott a színészi hivatásra: othelloi temperamentum, a feltés némi hajjával — de nem vehette ezt komolyan, mikor a fonséges szépségű asszonyról semmi rosszat sem lehetett hallani, s a négyhetes hazacset boldogságon sem volt mit kétkelnie.

Persze, az aknamunkát nem a világ elé szánják. Aki ebben érti dolgát: akár soha nem is tudja meg mas emberfia, hogy rombolásával milyen külön és új világot alkotott a föld sötét méhében. Azt a közmondást meg Csornai is ismerte, hogy a hazi tolvaj ellen nem lehet védekezni: színészletére kialakult önálló jellem volt, lovagias, férfias lélek, úgy kissé a »nil admirari« modern pessimizmusával körülvertve: olyan elszántsággal vette fel a hazasság igáját, mint a ki előre lemond az életboldogság zavartalan élvezéséről: el volt készülve arra, hogy ne megtepelés gyanánt sújtsa egy-egy gyarlóság vagy csorba, szeszélyek és más kellemetlenségek napvilágra jötte. Nem mintha számított volna, várt volna veszedelemre, csapásokra; de az esetleg bekövetkező keserűségeket, úgy látszik nem tekintette volna soha nem álmódott, megdöbentő

## A béke harcosai.

Europa még mindig fegyverben áll. A kontinens különböző orszagai, kicsinyek és nagyok, arra pusztják eljeteleik javarészt, hogy tartsanak fenn minél nagyobb hadsereget, gyartsanak minél ölköbbs puszkákat és emeljenek minél impozánsabb erődítéseket. Az állam a nemzet fiait, alig hogy elérték a férfikorot, maris kiragadja családjuk köréből s évekre elvonja őket mesterségtől, elhivatásuktól, hogy gyakorolják a fegyverforgatásban és jatszon el velük egy kis keserves és költséges katonaságot, mert kell, hogy készen álljanak a nagy ütközethez? ó nem, a béke fenntartására. Mert a béke szent nevében történik mind az a tömélteni pazarlása az emberi és gazdasági erőnek, egyedül, hogy a béke minden megzavarodásának eljett vegyek, versenye kellene a nagyhatalmak, no meg az apróbb souverainek is, hogy a »Si vis pacem, para bellum« elvnek minél nagyobb hadsereggel hadoljanak.

Mert tényleg a békét akarja mindenki. Hisz a józan emberek belattak már mindenütt, hogy nemzetközi differenciálnak agyúszóval, meg puszkagolyóval való kiegyenlítése sem nem okos, sem nem igazságos eljárás. Nincs ugyan még sehol elég bátorság az általános lefegyverzésre, de azért észrevehető, hogy mindenütt iparkodnak megkímélni a világot a habórú irtózatosságtól. Szaporodnak az esetek, hogy két állam közti felmerült vitás kérdés eldöntését többé nem kardéire, hanem választott bíróságra bízzák, s hogy a stratégik harcterveit egy jogtudós ítélte helyettesíti.

A béke apostolainak eszméit tehát lassanként tért hódítanak. Megszűnt már a gúnyolódás azokkal szemben, kik a kardvasat el akarják temetni, mar nem illetik »naivnak mosolylyal emez idealisták »utópisztikus« tevékenységét.

A nemzetközi békekongresszus immáron hetedszer ül össze, s ezúttal Budapestet választotta gyűléseinek helyéül. Targyalásait nyomban fogja követni az interparlamentaris konferencia, mely lényegileg ugyanazon célok elérésén fáradozik mint a békekongresszus. Hisz mind a két tanácskozásban részt fognak venni úgy szólván ugyanazok a személyek, mind előkelőség a különböző európai államoknak. Ha a békekongresszus határozatai inkább csak olyan ideális értékű erkölcsi hatással bíznának: az interparlamentaris konferencia már jóval praktikusabb eredményt jár. Igaz, hogy ennek a határozatának nem birnak közvetlen végrehajtó erővel, de azért mégis remélhető, hogy törvényt mind a kettő megvalósíthatja.

De sőt ha nem is sikerülne mindig, mégis óriási erkölcsi haszonnal járnak az európai parlamentek oly számos tagjainak ez évenkénti összejövetelei, nagyban szolgálják a barátságos viszony születését és fenntartását. Mert a személyes érintkezésbe többnyire másképp nyilatkozik a nemzetek élzetele, mint a sajtó harcias közleményeiben, melyek gyakran tévedésbe ejthetnek a nép hangulata felől. A nép nem szereti az internationalis vitákat és sokkal nyugodtabban és jözanabban állt holmi zászólóestékek felől, sem hogy rögtön készen állna a fegyveres megtárolásra. A különböző nemzetek képviselői, kik néhány napra összejönnek, rendszeren meg is barátkoznak és boldogok, hogy alkalmuk van észrevenni, hogy mindegyik fél a közelebbi ismeretségnél csak szeretetreméltóan tünik fel.

A jelenlegi konferencia tárgyalásainak központjában ezúttal is az a kérdés fog állni: hogyan volna lehetséges a nemzetközi viszályokat választott bíróságra által kiegyenlíteni. Azonkívül még fognak tanácskozni az idegenek oltalmának, valamint az idegenek kiutasításának nem kevésbé fontos kérdései felől.

A nemzetközi választott bíróságok eszméje, melyek eddig minden interparlamentaris konferencián következetesen hangoztatták, mindinkább közeledik a megva-

ósuláshoz. Mar komolyan gondolkodnak egy per manens választott bíróságnak felállításának, mely a kisebb nemzetű internationalis vitás kérdéseket békésen elintéznék. A leginkább alkalmas utadot erre egy Venezuela és a brit Guyana közti határkérdés, mely miatt Anglia és az éjszakamerikai Egyesült Államok majd hogy hajba nem kaptak. De végre mindkét állam vezérferfiat belattak, hogy mégis csak ostobaság volna, ha két rokonszajú kulturnemzet egy olyan lappalja miatt viszályba keveredne, melyet esetleg csak fegyveres uton lehetne kiegyenlíteni. És így kezdtek barátkozni a gondolattal, hogy az e fajta peres kérdések felől egy nemzetközi bíróság döntsön.

Ha e bíróság létrejönne, előreláthatólag nemcsak a csekélyebb fontosságú, hanem a nagyobb horderejű kérdésekben is folyamodnának itelethez. Hisz alig van kérdés, mely annyira fontos volna, hogy megoldása megérné a habórúskodás pazarolt emberi és vagyoni erőit. Nem is e kérdések belső tartalma az, mely elintézésüket annyira megehezíti, mint inkább az a körülmény, hogy a peres felek közt egyik sem akar engedni, nehogy ez által a prestigején csorbat szenvedjen. Ezért maradnak gyakran meddők a diplomaciai tárgyalások, a menyinyiben egyik fél sem akarja magát legyőzöttnek vallani, nehogy ezt esetleg gyengesége jelűl magyarázzák. Egy választott bíróság ítélete előtt azonban könnyen meg lehet hajolni, különösen mivel a per tárgya alig allna helyes arányban a reafordítandó perköltéséggel, ha a keresetet egy hadsereggel kellene megindítani.

Az európai parlamentek képviselőit, kik a hátfon kezdődő konferencián oly annyira tekintélyes számban gyűlnek össze, szivüknél üdvözöljük e honban, mely annyit harcolt Európá békéjéért. Vajha áldást ígérő törekvésük meg is hozná gyümölcsét.

## Buza és papiros-buza.

Irtá: Bernát István.

III.

### A medvék győznek.

A gabonapiacok matadorjai nem engedik, hogy a viszonyok a maguk rendje szerint fejlődjenek, megkísérik azokat a maguk javára módosítani.

Igyekeznek emelni az árakat. A végből, hogy a baissierk, a medvék\* munkáját sikertelenné tegyék, lefogalják nem csupán a rendelkezés készleteket, hanem a termináru is. Ha ez a vállalkozás sikerrel jár, az árak tényleg emelkednek, mert olcsó áru nem lesz a piacon. Ez azonban nem könnyen érhető el, mert maguk részéről a medvék is megtesznek mindent ellene és annyi valódi és papirosbuza halmoznak össze a piacon, a mennyit csak bírnak.

Ha pedig arról van szó, hogy az árakat lenyomják, ezt csak nagymérvű eladásokkal lehet elérni. A minék föltétele az, hogy a medvék kezében sok legyen a valódi vagy papirosbuza. Össze kell tehát szedni a mit csak lehet.

Ha az árak emelése sikerült — a bikák megkezdik az eladásokat és ha készleteiken túladtak, nincsen érdekében, hogy az árakat tartásák. Ugy, de a magas árak mindentelöl a piacra vonják az arut és ennek ára ha többé nincs, a ki a hanyatlást gatolja a túlkínalat miatt szükségserülék esni fog.

A spekulánsok tehát, úgy az árak emelése, valamint csökkentése esetében kénytelenek, annyit őrül fölhalmozni a piacon, mi a valódi szükséglet jóval túlhaladja.

A legutóbbi idők fejleményei lehetővé tették azt, hogy sikerrel dolgozzanak. A vasutak, a tavíró, a szállított tömegek után adót reflecták előlegiték a készárú

\* Igy nevezik az árusökentektől Angliában. Bikáknak azokat, kik az ellenkező irányban dolgoznak. Ezeket az elnevezéseket jó lesz elfogadni, a forgalom már ügyis meg van.

tabo haugon indíthatá meg jelenését. A ragalmazott csipkés kendőcske aztán kressendóra hangolta. Erre jött a vérfagyaló, kegyetlen gúnyú vigasz:

Jago: Légy férfi, jó úram!  
Gondold hogy minden férj a jármódot  
Segíti vonni...

Minden férj! De mar itt Othellón, a középkor exotikus fan, felülkerekedett Csornai, a hazaságtöréssel telített XIX. századveg szkeptikus szilotté. Többé nem a szerepe volt, a mit átértett, hanem a valóság. Szeme elburbot, s mikor Jago táncosolta: rejtőztek az ajtó hasadéka megé, míg ő Cassiot körülményes valómásra bírja — vést jósló igazsággal csendült me; szavában:

Jól van.  
A türelemben most mester leszek,  
De, halld? majd a vérengzésben is!

A kisváros közönsége eddig minden tavaszát zajos tappsal kísérte; hanem ez egyszer elfelejtette, olyan ölműsullyal nehézedett lelkére a fenyegető végszó. El is felejtette, hogy még messze van a V. felvonás vége.

Derűt hozott magával Cassió, a sima Lengyel. A hármas jelenet különösen mesteri: hiszen az is szelleme volna, hogy a gaz Jago úgy formulazna kérdéseit, hogy Desdemónára és Cassió igazi szeretőjére egyaránt lehessen érteni, úgy hogy a cselet nem is álmódó Cassiónak könnyelmű jökevűd adott válasza azt a meggyőződést szilárdítsák meg a hallgatózó mór lelkében, hogy az ő nejről szólnak a csécsap szeretkezés kalandjai; de Shakespeare lángelméje egy fokkal

fölhalmozasat, úgy a mint az előbb nem volt lehetséges soha. A nagy ügy töké kéréséggel megy bele ezekben a kevésbé menthető spekulációkba.

Vegyük ehhez a papiros buzával üzött játék gyors fő lendületét és azt, hogy ezzel jóformán vég és korlát nélkül lehet eniálni a vett és eladott tömegeket és be kellett látunk mily hatalmas eszközök allanak az arcsiálók rendelkezésére és hogy a helyzet a multához képest tökéletesen megváltozott és pedig a termelőkö rovására. Ez az új helyzet új rendszabályokat követel, mert a fölhalmozott készletek végső elemzésben nyomják a piacot, csökkentik az árt.

A piacok megzavart helyzete, a bizonytalanság mibe az emberek esnek, szintén mind erre müködik. Csoda-e ha a spekuláns nem azt nézi többé, mennyit termelt? hanem vajjon az ő piacán melyik part jó? E mellett kényszerítve van, hogy nagyban jatszek. A játék önmagát sokszorosítja.

A határidő-üzlet természete hozza magával és ezt nagyon dicserik nála, hogy nagy margot a terminusok közt nem hágy, az arakat egyenlőíti, csekély nyereséget enged. Ez azonban a játékosra néve kellemetlen és rajta csak úgy lehet segíteni, ha úgy a kereskedő mint spekuláns nagy tömegekben dolgozik. Ezt kénytelen meg is tenni, mert élni akar. Rea néve végül nem a tömeg dönt, hanem a különbözet, a mit kap vagy fizet. De így hozzájárul ahoz, hogy a piacon a készletek szükségben fölül fölhalmozóssanak.

A piac emberei közt ott vannak még a bizományos cégek, melyek mások részére dolgoznak. Adnak és vesznek. A dolog természeténél fogva, lévén az ő nyereségük a bizományi dik, igyekeznek minél több üzletet kötni. A mit senki nekik rossz néven nem vehet. Ily módon azonban ők is megteszik a magukét a szinlett üzletpolitikát körűl.

Igy tehát a gabnabörzék mai szervezetűk mellett, akarva nem akarva, mindinkább elvesztik a szilárd alapot. Játékhaszakka súlyednek és a játék mit ott úznek, az arak hanyatlását idézi elő.

Igy tehát eliesik az az ellenvetés, hogy a baissé és hausse mint egyenrangú tényezők állanak szemben és körülbelül egyenletesen váltanak föl egymást. Az árak folytonos esése mutatja, hogy ez épen nincs így. Vannak, kik hisznek benne, bar számuk főleg a beavatottak körében folyvasat apad. Az outsiders tájékoztatlanúsága azonban szükséges. Ha ők a hausszera spekulálnak, annál job, lesz kik megkoppasztani. Nem lehet egyébként csodálkozni azon, hogy az a nézet, mintha az esés után emelkedés következne annyira tartja magát. Hiszen hájdanta így volt. Aztán az értékbrözéken is köthet terminus üzleteket, a nélkül, hogy egvodálú árhanlyatlásról lehetne szó, mért allana ez be épen a buzával?

De a kettő között nagy a különbség. Az érték-papiroknál a fizetett kamat vagy a várható osztalék ellensúlyoz és gatjal szolgál az arak egyóvalú nyomásának. Nincs meg az a túltermelés, a mit kizsámitani is lehetne. Nem lévén évenkénti termelés és fogyasztás a részvényekben, ennek viszonyat egyésmáshoz nem lehet szándékosan construálni és kiszámitanyolni. Nincs egyetlen papír sem, melynek olyan világpiaca lenne, mint van a buzának. Az egyes piacokon fölhalmozott készletek nem nyomják az árakat akkor, ha a spekuláció elérte célját. És még egyet.

Az értékpapír tulajdonkép utalvány valamely befektetett töké hozadékára. Az arfolymának ehhez kell alkalmazkodni. A buzárol magáról, a termésről van szó, egy elfogyasztandó termelvényről. Az értékpapír urai nem kénytelenek azokon tudni, hacsak nem játékosok, a buzát a gazda nem halmozhatja évről-évre, belőle kell élnie. Azt nem teheti, hogy ne vigye piacra, mert a magtárban nem hoz kamatot. A részvények vascassakban is jövedelmeknek, a magtárban tartott buza keze-

asztrofának. Sok az ilyen férfi manapság, több, mint a gondatlan világ hiszi; de nem mindnyája olyan jó megfigyelő és olyan lobbanékony, mint az egyszerű mind nehezen felejtő Csornai: a mi áruló vonast egyegy barátja lelkében felfedezett, az rögtön megmérgezte kedélyét és egyszerű kitörés nem enyhítette fájdmait. A társaság bonvinantja, az elegáns Lengyel, ilyen jóbarát volt: jó színész, aki a szimpadon kívül is nyujtas alarc alja bírta rejteni gerjedelmét: Csornai épen csak apró mozzanatok fedezett fel viselétén, a melyek barati és hitvesi bizalmat megrendítették ugyan, de a melyek miatt idegen bíró Lengyelt és Csornainét »bizonyítékok híján« felmentette volna...

Videki szintársulatnál ügyszólván mindenki jatszik mindnapan. Lengyelre bizony a Shakespeare-tragoe-diákban is a széptévo szerepe jutott, azaz Cassio alakja, akit az agyszúrta Jago lélektani igazsággal mondhat esabíónak, hiszen könnyűvérű, megnyerő fiatal tiszt. Ha megjelent a szimpadon: tudta Csornai is, tudta Lengyel maga is, hogy egész sortűz villant feléje a nagytűzvegek csövéből. Hany férjesasszony karja faradt el a súlyos, de annál jobban nagyító lenese tartásában! (ezek is a maguk módja szerint magyarázzák a színház illuzióját).

A IV. felvonás elején Vízai, a ki tehetségénél, és irodalmi nagy jártasságánál fogva lett betűszedőből jellemző, rendező, dramaturg és igazgató (maga jatszotta Jago), piros ceruzájával áthúzta a kényesebb mondásokat, úgy, hogy Othello — Csornai nyugod-

magasabúra lép: a rafinément helyett a lélekbuvar bizottságával dolgozik; Othello meg sem hallja, illetleg meg sem érti, hogy a cselszövő és a vélt bűnös mit beszélnek, hanem rögeszméje és a tisztcske ölelést mutató mozdulata, kacagása — kezében Desdemona kendőjével — szuggerálja, s a halavány látszatot fényes bizonyossággal érleli elméjében. Így teszi egymásra kétségbeesett közbeszólásait:

Hah! gúnyolódó, diadalmat üvöl!  
... Ugy, úgy! a ki nyere, az nevét!  
— Megbéklyéztél? jól van!  
Elmondja most...

Hogy vontá őt be a hálószobámba...

Csornainak a feltékenyseg beteges diszpozíciójában, képzeletét gyújtja fel minden egyes mondat. Elfőjtött kinja, a megtorlás égető szromja óriássá nő; — és ime, az utolsó, a fajdalomtól vonagló ajkkal hörgött mondata közben. realsok pillantása a szomszéd kulisszara, s ott látja feleségét, a mint kacéran mosolyog a szimpadra — Lengyelre.

A kijátszott férjet a düh előntötte. Velőig ható kiáltással rontott a nyilt színré, emberfölötti erővel vetette magát vetélytársára. A rémületől megkövült közönség tetlenül nézte, hogyan full meg Lengyel egy jajszó nélkül, a dühögő acélujjai közt. Mikor a lidércnyomástól megszabadulva az iszonyat kiáltása töltötte be a színházat, Csornai már kimerülten elvanszorgott aldozata mellől, s a léltan elterülve, nem látta, hogyan költözött zokogó felesége Lengyel élettelen tetemét. —

lese pénzbe kerül s az egy bizonyos idő múlva meg-  
eszi magát.

Az analogia tehát nem áll és könnyen föl lehet  
fogni, hogy mennyivel károsabb hatása van ez üzletnek  
a buzánál, mint az értékpapiroknak. Nem érdeketlen  
egyébként tudni azt, hogy egy nagyon jelentékeny  
tevényt — Anglia — már évtizedek előtt korlátozta a  
bankok részvényeinél az a la bsaize jateköt, az 1866-iki  
nagy pénzügyi válság után, melyet jó részt a speculatio  
idézett elő, megszületett az u. n. Leeman's Act (30 &  
31 Vich. cap. 29), mely egyesesen megtiltotta a bankok  
részvényeivel való az a la bsaize üzledek. E törvény  
életbe lépte óta ez okból, mint Dudley lord ez évi  
május 1-én a Lordok hazában kifejtette, egyetlen bank  
sem ment tönkre. Mind a mellett a merkantilizták  
tagadják, hogy valasztó vonalat lehetne vonni a jogos  
és jogtalan üzlet között, minden áron ellene vannak  
oly intézkedéseknek, a melyek a buzapiacok egészéget  
helyreállítanak.

Hivatkozunk arra is és pedig minálunk, hogy ha  
a különböző játékok hatása csakugyan az, a mit elmond-  
tunk, miért nem mutatkozik ez például a kávénál, a  
melynél szintén folyik ez a bűnös munka? Azért, mert  
a kávéval üzledeknek soha sem vett oly terjedelmet  
mint a buzánál, vagy gyapotnál.

Itt hiányzik a nagy játszó közönség, az outsiders,  
a kiket meg lehet nyírni. A kótecsk száma nem oly  
nagy mint a buzánál, éppen ezért a szinlelt üzletnek  
nem szoríthatók annyira hátterre a valódiak.

Mielőtt pozitív javaslatokat tennék, még azt kell  
kiemelnünk, hogy a börze helyen levő nagy malmok  
rendesen barátai a szinlelt üzletnek. Az ok igen egyszerű.  
Ha az ezek segítségével rendezett vásares sikerül,  
akkor a malmok olcsón vehetik a buát. Ha pedig hausse-  
ról van szó, a malmok akkor is módját találják, hogy  
titokban a haussier-től olcsóbb buzát kapjanak, mint  
a napi jegyzés. A barátság között annyira megy, hogy  
mint Ruhland írja, az eladók megteszik a malmoknak  
azt a szívességet is, hogy a rossz, de olcsó arut később  
jobbért cserélik ki.

\* Ehez hasonlóan rendelkezik az új német tőzsdör-  
vény is. (Vége követek.)

## HIREINK.

— **Ministeri elismerés.** A vallás- és közoktatás-  
ügyi miniszterium. őszinte elismeréssel és köszönettel  
fejezte ki *Rath* Péternek, a kassa-oderbergi vasút  
vezérigazgatójának, ama áldozatkészséggel párosult  
nemes ügybuzgóságáért, melyet a rutkai állami iskolá-  
lak épületének létrehozása körül kifejtett.

— **Áthelyezés.** A vallás- és közoktatásügyi mi-  
niszterium Zakkay Aladár okleveles polgári iskolai  
rendes tanárt, saját kérelmére a déesi állami polgári  
iskolától a turóc-szt. mártóni állami polgári és felső-  
kereskedelmi iskolához, hasonlóképpen áthelyezte.

— **Köszönet nyilvánítás.** Gróf Zichy Nándor úr  
ő Nagyméltósága értesülvén hogy a valcsai iskolába  
járó több szegény-sorsú szülő gyermeke szükségessé  
táncoként beszerezni nem képes, folyó hó 14-én  
60 drb tankönyvet és 24 drb fali olvasó tablót, adomá-  
nyozott iskolánk részére. Ezek alapján kedves  
kötelességet vélek teljesíteni, midőn ő Nagyméltósá-  
gának ezen kegyes adományáért, a magam, a valcsai  
iskolászék és a szülők, hálás köszönetét ez uton is  
kifejezem. Kelt Valcsán 1896. szept. 22-én Vojtussák  
Károly iskolaszéki elnök.

— **Megbízás.** A vallás és közoktatásügyi minisz-  
terium a znióváraljai tanítóképzésben az orvosi  
teendőök végzéséért dr. Jakubovics Mór ottani orvost  
bizta meg.

— **Tanítónő választása.** A bellai községi elemi  
iskola gondnoksága az ott üresedésbe volt tanítónői  
állásra Paulinyi Arankát választotta meg, a mely  
választást a turócmegeye közigazgatási bizottsága  
helyben hagyta.

— **Erlélyes főszoigabíró.** Miava, Nyitra vármegyén-  
nek ez az igénytelen kis községe, régóta fészke már  
a pánszláv eszme híveinek. A Hurbán-féle laza  
alkalmával mutatta be magát először a világnak, de  
azóta is folyton forr, folyton búzik ott valami. Szer-  
encse, hogy ott oly erélyes kezekben van letéve a  
közigazgatás vezetése, mint a *Csenkey* főszoigabíróé.  
*Csenkey* főszoigabíró szemmel kíséri a zavarzó elem-  
nek minden lépését, s ha törvénytelen vagy haazellenes  
dolgot vesz észre, azonnal intézkedik. Nem régen  
bezaratta kasszójukat, mely fészke volt a pánszláv  
eszméknek, legutóbb pedig értesülvén Mudron Pál,  
Dula Máté és dr. Markovics vághelyi orvos megér-  
kezéről, s bizonyára utazá-uk céljáról is, legott  
felszólította őket igazolás végett, a *miről* a Náródnie  
Noviny a következő táviratot kapta: *Miava* szept. 8.  
Tegnap este 9 órakor a helybeli főbíró Mudron,  
Dula, és dr. Markoviosot fegyveres erővel hivatalos  
helyiségebe vezeltette s dacára annak, hogy Klempa  
és dr. Krno ügyvédok azok személyazonosságát bebi-  
zonyították, fél 10 órakor kikérte a vendégeket a  
szállóból.

— **Egy kérdés.** Turócmegeye alsó kerületének r.  
kath. tanítói esküszökezt a dr. Komlóssy Ferenc által  
megindított mozgalomhoz s a miniszteriumhoz ok is  
kérést adtak be, amelyben Szmétana József elnök és  
Stolárík József jegyző aláírásával kéri, hogy a mil-  
lennium évében szolgáló tanítóknak ezt az esztendő  
a nyugdíjazás alkalmával számítsák be öt esztendő  
helyett. A kérdésnek erre vonatkozó szövege a követ-  
kező: *Kegecskedjék a magyar tanítószög anyagi hely-  
zetén a nyugdíjörvény rüdegségének enyhítése által oly  
formán javítani, hogy a nemzet ezereves fennállásának*

esztendeje minden szolgálatban levő tanító nyugdíjaz-  
talánál törvényes intézkedéssel öt évnek tudassék  
be. Tehát a tanítóknak ez is elég volna egyelőre.  
Tulajdonképpen mi is az amit kérnek? A törvény  
rüdegségének enyhítése. Ez másképpen azt jelenti:  
Különbös kegyképpen a tanítószögnek saját vagyona-  
saját milliói terheire szüntesse meg azt a sok lelket-  
lenséget, melyek rétméleti égbekállított. A miniszter  
mindig hangoztatja, hogy mily szivesen és örömmel  
javít a tanítók helyzetén s imá, ő is néman túri a  
nyugdíjörvény ellen a panaszokat és nem segít. Pedig  
ezeket egy pillanatil sem kellene túrni. Ez volna az  
igazság.

— **Értesítés.** *Milch* József, a helybeli állami felső-  
kereskedelmi iskolának volt növendéke, lapunk  
újján értesíti barátait, hogy Löwy Adólf fakeskedő,  
szolnai telepéről, Teschenbe helyezte át.

— **A magyarok nagyasszonyának ünnepe.** Eddig  
nem volt a katolikus egyházban külön Maria-ünnepe  
ezen a címen: A magyarok nagyasszonyának ünnepe.  
Az ezredéves ünnepe alkalmából tehát a pápa Vasváry  
herceppimas kérésére elrendelte, hogy október másod-  
ik vasárnapját a magyar katolikusok eszentül minden  
évbén úgy üljék meg, mint az ország patronájának  
ünnepeit. A herceppimas körlelvében értesítette  
erről pápáját, figyelmzetté őket, hogy az esztergom  
főegyházmegeyében minél nagyobb fényvel üljék  
meg ezt az egészen magyar ünnepeit s egyszersmind  
közölték velük az új imák megállapított szövegét,  
melyeket a pápa erre az alkalomra rendelt.

— **Kérélem.** A tanítóköz. tanárokhöz intézzük  
szavukat. Uj negyed küszöbén állunk. Most van nap-  
renden minden iskolában az új esztendőre a tanügyi  
lapok megrendelése. Kérjük tehát a tanárokat, tanító-  
kat, hogy minél tömegesebben pártolják, s az iskolai  
könyvtár számára is járassák a Nemzeti iskolát.  
Első sorban az aktuális ügyekkel foglalkozunk ugyan,  
de azért olyan cikkeket is jelennek meg lapunkban,  
melyek megérdemlik a megörzést, azért ajánljuk az  
iskolai könyvtárak számára is. Három évi fenállása  
e lapnak megengedi kimondanunk, hogy hézagot  
pótoltunk. S hogy a tanítók és tanárok érdekeit  
mikeppen szolgáltuk, azt legjobban önök tudják, akik  
legnagyobb részben nem csak olvasóink, hanem  
munkatársak és védelem keresők is voltak. A hol  
a tanítók és tanárok érdekeit kellett szolgálni, ott  
voltunk mindenütt és ott nem úgy jelentünk meg,  
mint egyszerű krónikások, hanem a munkában is  
részlet vettünk. ELEG példa rá a tanügyi kongresszus!  
És most újból bizalommal kérjük önöket, hogy az  
új iskolaesztendő alkalmával barátainknak, ismerőse-  
inknek — különösen egyleti gyűléseken — lapunkat  
megrendelésre ajánlják kegecskedjenek. A Nemzeti  
Iskola koronként kepeket is hoz s ilyenkor több-  
nyire érdemes férfiak arcképeit mutatja be. Csak most  
nem rég jelent meg pl. a Delvidéki tanítóegylet  
tisztikarának a képe s nemskára adjuk az Aradvideki  
s a más fontosabb egyletek tisztikarának a képet.  
A Nemzeti Iskola előfizetési ára: Egész évre 4 frt,  
félre 2 frt, negyedévre 1 frt. Nagy és terhes a  
feladat, amit a Nemzeti Iskola végez. És ezzel szük-  
séges a tömeges pártolás. Ezért ajánljuk ezeket is  
szíves figyelmükbe. Mutatványszámokat ingyen és  
bermentve küld a Nemzeti Iskola kiadóhivatala Buda-  
pest, VII. Rottenbiller utca 5 a.

— **Vásárlások az ezredéves kiállításon.** (Felhívás  
a közönséghez a hazai ipar pártolása érdekében)  
Az ezredéves országos kiállítás általános elismert  
erkölcsi sikerét nagy mértékben megalozdítaná, ha a  
hazafias közönség a kiállító iparosok által hozott  
áldozatokat kekképpen méltányolná. Ez természetesen  
első sorban a kiállított tárgyak megvásárlása által  
történhetik. Előkelők köreink és általában nagy  
fogyasztó közönségünk a kiállításon meggyözödhettek  
a magyar ipar versenyképességéről és számos oly  
kitűnő tárgyat találnak az ipari csoportokban, a  
melyeknek megvásárlása által jelentékeny szolgálót  
tehetnek a kiállításhoz és a hazai iparosoknak. Az  
ezredéves kiállítás messzaható jelentőségénél fogva is  
bizonyára sokan kívánnak egy emléket beszerezni,  
hogy a későbbi nemzedékek méltánylást is bizto-  
sítsák a nagy nemzeti ünnepe mellé kerete számára.  
Felhívjuk tehát a mélyen tisztelt közönséget, hogy  
a kiállítás hátralevő rövid idejét egyrészt szükség-  
leteik fedezésére, másrészt emléktárgyaik bevásárlá-  
sára a legjobban felhasználni sziveskedjék, hogy a  
hazai ipar iránt való elismerését az ezredéves ünnepe  
alkalmából méltóképpen kifejezhesse juttassa. Budapest,  
1896. szeptember 15-én. Az országos iparegyesület  
nevében: Gróf Zichy Jenő, s. k. elnök. Gelléri Mór,  
s. k. aligazgató.

— **A tisztesség nevében.** Mindig érdekes irodalmi  
eseményszámba megy, ha Kóbor Tamás, ez a ragyogó  
tollu író, a ki méltán kedvence a közönségnek,  
újat alkot. Készszeres érdekes a mű, melyet Kóbor  
Tamás most fejezett be. Regényt írt, az ujabbkor  
Budapestnek egy darab erkölcsörténetét, melynek  
címe: A tisztesség nevében. Az a mélység, az a  
vonzó hang, az az éles megfigyelés, az az érdekes  
mesészővés jellemzik a kitűnő író új alkotását, a  
mely oly élvezetessé teszi minden munkáját. Kóbor  
Tamás új regénye a jelesen szerkesztett Magyar  
Ujság-ban fog megjelenni már a legközelebbi időben,  
a mennyiben a Magyar Ujság már október elsején  
megkezdte a szenzációs új regény közlését. A Magyar  
Ujság ezzel ismét oly élvezetet nyújt olvasóinak,  
hogy nagyon is érthető és természetes, ha ez a tar-  
talmos és élénk fővárosi napilap, mely mindenből a  
legjobbat nyújtja, egyre nagyobb tért hódít a magyar  
közönség körében, olyannyira, hogy immár egyike a

legolvasottabb napilapoknak. Kóbor Tamás egyébként  
belső tagja a Magyar Ujság szerkesztőségének, mely  
nem egy igen kiváló munkatársal díszeskedhetik. A  
Magyar Ujság azt a nagy kedvezményt nyújtja elő-  
fizetőinek, hogy mindegyikük teljesen díjtalanul kapja  
meg a Magyar Ujság könyvtárának kiadványait:  
havonként egy kötet regényt, úgy, hogy az a ki a  
Magyar Ujság-ra előfizet, a mellett, hogy egy pompás,  
mindig friss lapot kap, egy év alatt egész kis könyv-  
tárra tesz szert. Nagy kedvezményei mellett a Magyar  
Ujság, melynek főszerkesztője Fenyvesy Ferenc dr.  
orsz. képviselő, olcsóbb mint bármely más fővárosi  
lap, mert előfizetési ára egy évre 12 frt, félre 6  
frt, negyedévre 3 frt. egy hónapra 1 frt. Egyes száma  
4 kr., a vidéken 5 kr. A Magyar Ujság kiadóhivatala  
(Budapest, IV. Varmegyház-utca 15.) bárkinek  
készíttel küld nyolc napig mutatványszámot.

## Nyiltér.

(Az e rovatban foglaltakért nem vállal felelőseget a szerk.)

Foulard-selyemét 60 krtól 3 frt 35 krig méte-  
renként — japáni, kínai, s. a. t. a legújabb mintá-  
zattal és színekben, u. m. fekete, fehér és színes,  
Henneberg selyemét 35 krtól 14 frt 65 krig métere-  
ként sima, csikos, kokkázott mintázott, damaszt s a t.  
(mintegy 240 különböző minőségben és 2000 szin és  
mintázattal s. a. t.) a megrendelt áru postabér és  
vámmentesen a házhoz szállítva mintákat postafor-  
dultával küld: **Henneberg G.** (cs. k. udvarszállító)  
selyemgyára Zürichben. Svájcba címzett  
levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg  
ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pon-  
tosan elintéztetnek.

## Meghívó

A „turócú sűrűzde részvénytársaság“-nak  
Turóc-Szt.-Mártonban

1896. október hó 11-én délután 4 órakor a sűrűzde kasszá-  
helyiségében megtartandó

## III. rendes közgyűlésére.

Tárgyak:

1. Elnöknek ad hoc s két jegyzőkönyv hitelesítőnek  
választása.
2. Zárszámadások megvizsgálása, a felmentvény meg-  
adása s a tiszta nyereség kiosztása.
3. Az igazgató fizetésének, a választmány és a felügyelő-  
bizottság tagjai tisztelet díjának meghatározása.
4. Az igazgató és két vizsgáló választmányi tag meg-  
választása.
5. A felügyelő-bizottságnak egy évre való megválasztása.  
6. Tetszés szerinti indítványok. (Az indítványokat azon-  
ban a részvénytársaság alapszabályának 16. §-a értelmében  
24 órával előzetesen be kell jelenteni az igazgatóságának).

Turóc-Szt.-Mártonban, 1896. évi szeptember 7-én.

Az igazgatóság.

A meghatalmazások a közgyűlés megnyitása előtt át-  
adandók. A felügyelő-bizottság által megvizsgált zárszámadások,  
úgyisnten a nyereség- és veszteség-számla, az alapszabályok  
29. §-a értelmében, a közgyűlés előtt 8 napon át a gyáriroda  
helyiségeiben megtekinthetők lesznek.

## Chamotte-téglát

legújabb kazánbefalazásoknak, továbbá

## Vicia villosa-t

(legdusabb és legkorább tavaszi föld takarn.)

ősi vetésnek

jutányos áron ajánl

Schulz Lajos, Turóc-Szucsány.

## Birtokeladás.

Kis-Szocóc községben, Turócmegeyében,  
szabad kézből adatik el

150 kataszteri holdnyi

jó minőségű birtok,

gazdasági felszereléssel és gazdasági épüle-  
tekkel.

A birtok a znióváraljai vasuti állomás-  
tól félórányira fekszik. Az eladási módozatok  
iránt alírott ad közelebbi felvilágosítást.

Turóc-Szt.-Márton, 1896. szept. hó 12-én.

Mudron Pál,  
ügyvéd.

Báli, menyasszonyi öltözetek. Egyszerű öltözetek párisi izléssel.

MUTATVÁNYSZÁM INGYEN.

# PÁRISI DIVAT

Megjelenik heteként egyszer.

Szines, élő modellek után készült fény-nyomatu képekkel,  
szabásrajzok, kézimunkák, illusztrált regények stb.

Takarekosság izlés mellett.

Kimerítő magyarázat.

LEGSZEBB ÉS LEGOLCSÓBB MAGYAR DIVATLAP.

Előfizetési díj:

	<small>Csak</small>				
		PÁRISI DIVAT		PESTI HIRLAP	<small>-pal</small>
				<small>együtt</small>	
Egész évre . . . . .		8.—		Egész évre . . . . .	18—
Fél évre . . . . .		4.—		Fél évre . . . . .	9—
Negyed évre . . . . .		2—		Negyed évre . . . . .	450

Kiadóhivatal: Budapest, váci-körút 78. szám.

Karácsonyi ajándéku a „Pesti Hirlap“ nagy képes Naptára.

# PESTI HIRLAP

POLITIKAI NAPILAP

Példányszám 50.000.

Mutaványszámokat ingyen.

Munkatársak:

Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Dr. Kenedi Géza felelős szerkesztő, Borostyáni Nándor, Kozma Andor (Koboz), Morgenstern Gusztáv, Murai Károly, Sas Ede, Kóbor Tamás stb.

Előfizetési díj:

	<small>csak</small>				
		PESTI HIRLAP		PÁRISI DIVAT	<small>-tal</small>
				<small>együtt</small>	
Egész évre . . . . .		14—		Egész évre . . . . .	18—
Fél évre . . . . .		7—		Fél évre . . . . .	9—
Negyed évre . . . . .		350		Negyed évre . . . . .	450

Minden hóban jegyzéknapló.

Kiadóhivatal: Budapest, váci-körút 78. szám.